

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrletna 13 Din. Cene inšeratom po dogovoru

PONEDELJSKI

SCLOVENE

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2030 in 2996 — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Avstrijo kličejo na pomoč!

Veletni spor med Vatikanom in lordom Stricklandom zaradi italijanskega jezika in zaradi šikaniranja italijanske duhovščine na Malti se je že davno zaključil; da pomiri Vatikan, je angleška vlada odpravila ustavo, izročila oblast angleškemu guvernerju na Malti in tako pripravila borbenemu Stricklandu pot, da se je lahko častno umaknil. Konec se je bilo razpisane volitve in zmagali so italijanski nacionalisti, ki so se potem tudi polastili vlade.

V bistvenem vprašanju pa Anglija ni popustila. V ljudskih šolah je obvezen samo pouk angleščine in malteščine. Ker ni italijanščina v ljudski šoli več obvezna, je hotela nacionalistična vlada uvesti italijanščino kot prost predmet in je v prihodnosti tudi votirala kredit za vzdrževanje fakultativnega pouka italijanščine. V Londonu pa so rekli: Stop! Guverner je prejel nalog od angleške vlade, naj nikar ne potrdi kredita za poučevanje italijanščine niti ne kot prostega predmeta. Malta je navadna angleška kolonija, ni dominijon in njena avtonomija je dokaj tesna. Vlada italijanskih nacionalistov, ki jih podpira Rim, se je morala ukloniti. Niti kake gladovne stavke po Gandijevem zgledu si g. Mizzi ni mogel privoščiti. Na Malti živi samo okoli 200.000 ljudi, ki navsezadnje niti Italijani niso. Stavka bi v Londonu ne imela pomena.

Prosvetni minister Mizzi pa je v malteškem parlamentu sredi burne razprave poklical na pomoč — Avstrijo! G. Mizzi je dejal, da se Avstrija ni upala nikdar preprečiti poučevanje italijanščine v Trstu in na Primorskem sploh; Angleži so torej slabši in politično bolj nerodni kakor Avstrije. Res je: De mortuis nil nisi bene. Zato bi mi ne smeli zamerit g. Mizzi, da se je s hvaležnostjo spomnil rajne Avstrije, če bi nas še ušla ne bolega od večnega občutja z italijanske strani, kako je Avstrija zatirala Italijane in protežirala Slovence v vsem Primorju od Gradača do Dubrovnika. Toda g. Mizzi je še dejal, da bi morala Anglija vendar računati na današnje veljavno Italijo v svetuc. Zaupal je tudi v tradicionalno rimsko modrost, ki se kaže v smernicah za mir in napredek.

G. Mizzi je mislil seveda na fašistično Italijo. Italija sama na sebi ima toliko ugleda v svetu, kolikor ga ji daje nad 40 milijonska masa ljudi, s katero mora računati vsak gospodar kot s konsumentom, ki mu lahko obrne hrbet njegovim produktom, in vsak politik ter vojak kot s oboroženo silo, ki je danes zaradi svoje boljše tehnične opre in po svojem militarističnem duhu gotovo pomembnejša kakor je bila kdaj poprej. Toda g. Mizzi in tisti, ki mu dajejo potuho v Rimu, naj ne pozabijo, da je še druga komponenta, ki danes še vedno tvori sestaven del italijanskega slovesa v svetu, to je moralni ugled Italije. Ne število ne topovi ne odločajo vedno! Tudi današnja italijanska diplomacija lahko manevrira v svetu z narodnim kapitalom, ki so ga stvorili italijanski umetniki, resnični domoljubi in veleumi, kakor z opevanjem brutalne sile, ki je bistvo fašizma, in gotovo tudi uspešneje kakor z Giuntovim ponašanjem s požigi Narodnih domov. Ne dvomimo, da pride dan, ko bodo fašistični diplomaciji padli iz rok zadnji drobci ogromnega premoženja, ki ga je nagrmadilo pred svetom stoletno delo res velikih Italijanov in ko se bo znala fašistična Italija z golo fašistično sekuro v rokah v boju zoper tisto veliko silo, ki ji pravimo svetovno javno mnenje in ki sta ga trenutno uspevala splošna duhovna razvrstitev ter huda politična, socialna in gospodarska kriza.

Kakšna ironija! G. Mizzi, Italijan, fašist po duhu in rimski zaupnik, prav on kliče na pomoč proti Angležem to svetovno mnenje, ki pač edino more dati Italiji »veljavo v svetuc in za katerega se fašisti doma ne zmenijo, ko krojijo usodo Slovanov v Italiji. Italijani na Malti in v Rimu naj nikar ne pozabijo, da postaja svet čedalje manjši in z njim krivice toliko večje in očitnejše. —ski.

Nemški zakon o vojski spremenjen

Berlin, 23. jul. tg. Uradni list objavlja zakon, s katerim se dosedanj zakon o vojski iz leta 1921 spreminja v važnih točkah. Spremembe se tičejo notranje ureditve vojske in se delijo v tri dele: 1. Odstranijo se ostanki revolucije iz leta 1918; 2. odstranijo se ostanki partikularizma in gospodstva dežel na vojaškem polju; 3. službeni predpisi se določajo strunneje v obliki, ki odgovarja sedanjemu značaju države. Zakon ima samo dva člena, datiran je iz Berchtesgadena in podpisan po državnem kanclerju in vojnem ministru. Novi zakon ukinja 7 paragrafov dosedanjega zakona. Dva govori o preostankih revolucije leta 1918 in predpisuje eden izmed njih, da se volijo zaupniki v poveljstva in polke, drugi pa ustanovitve vojaških in mornariških posvetovalnih zbornic, ki so bile podrejene neposredno vojnemu ministru. Oboje je bo sedaj izginilo. Ostalih pet paragrafov pa govori o celnem poglavju dosedanjega zakona, ki je govoril o deželnem moštvu in odpravlja ostanke dosedanjega deželnega gospodstva.

Pariz, 23. julija. AA. Danes se je končala letošnja 27 dirka po Franciji, imenovana Tour de France. Sodelujoči kolesarji so prevozili v 23 etapah 4395 km. Počivali so samo 4 dni. Na startu je bilo 80 kolesarjev, med njimi tudi Charles Pélissier, ki pa je moral med tekmo odstopiti. Današnji zadnji tekmi je prisostvovalo nad 2 milijona ljudi. V samem dirkališču »Par der Princes« pa je pozdravilo dirkače 80.000 ljudi. Današnja sedma etapa je prvi prevozil Italijan Guerra, v splošni kvalifikaciji pa je zmago odnesel Francoz Speicher, ki je s tem postal zmagovalac 27. teka po Franciji. Drudi je Guerra. Po moštvih je vrstni red ta-le: Francija, Belgija, Nemčija, Švica in Italija.

Cerkev si je zagotovila svobodo

Pomen konkordata z Nemčijo

Komentarji o konkordatu, ki se je sklenil med sv. Stolicom in Nemčijo, morejo biti zaenkrat še zelo previdni, ker besedi konkordata še vedno ni dobesedno znano. Na vsak način je ta konkordat vprav epohalnega pomena v zgodovini katoliške Cerkve v dvajsetem stoletju. Dejstvo je, da je sv. Stolica znala urediti svoje odnose nasproti narodno socialistični državi, kakor jih je znala tudi napram sodobni Italiji, kjer se je fašizem kot državopolitična sila najprej uveljavil. Vsekakor je značilno, da se vrši med protestantskimi cerkvami Nemčije, ki je po dveh tretjinah protestantska, in med Hitlerjevo državo, o kateri bi človek rekel, da je protestantski mentaliteti bližje nego katoliški, ardit boj — dočim se je katoliški Cerkvi posrečilo skleniti modus vivendi, ki Cerkvi zagotavlja velike svobode.

Koncesija fašistični državi

S čisto ali s pretežno političnega stališča gledano, je Hitler vsekakor odnesel zmago, kolikor v cerkvenih krogih njegovo totalitarno pojmovanje države vsaj v praksi ne bo našlo več na odpor, ako seveda nemška država v tem pogledu ne bo prekršila tiste skrajne meje, ki ji je postavljena po krščanskih moralnih principih. Člen 32. konkordata določa, da bo sv. Stolica duhovnikom in redovnikom prepovedala članstvo pri političnih strankah, kakor tudi vsako strankarsko in politično delavnost. Ta določba ne spreminja na že obstoječem stanju, ker je Hitler odpravil vse stranke, ne izven katoliškega centra in bavarsko ljudsko stranko, kakor tudi vse strokovne organizacije, ki so bile pod direktno teh strank. Ker je centrum vsekakor po svojem političnem delovanju in organizaciji pomenil dragoceno pomoč za katoliško Cerkv in za uveljavljanje katoliških državoslovnih načel, je to vsekakor koncesija, ki je Vatikan ni dovolil z lahkim srcem.

Drugod je zmagalo načelo svobode Cerkve

Zato pa je sv. Stolica gledala, da zagotovi Cerkvi kot takšni tak neodvisen položaj v okviru ustroja nove države, da bo po dušnopastirskem in kulturnem delu v krščanskem smislu lahko nadomestila kar je nemški katolicizem izgubil na politični moči kot stranka. Hitler je v to gotovo rad privolil, ker si je s tem zagotovil prijateljstvo Cerkve, oziroma vsaj lojalne odnose, dočim je železni kancler Bismarck v tem pogledu bil gotovo manj uviden. Po pravici pravi liberalni »Prager Tagblatt«, da je cena, ki jo je moral Hitler plačati katoliški Cerkvi za to, da se je odpovedala strankarskopoličnim interesom, precej znatna. More se reči, da je narodno socialistična stranka na političnem področju dosegla vse, kar je hotela, da pa je na kulturno-političnem področju, kar tiče katoličane, ostala zmagovalka Cerkve. Toda Hitler se bo mogel tudi v tem oziru ponašati z velikim plusom, ker se je izognil kulturnemu boju s katolicizmom, ki bi bil brez dvoma huda obremenitev za njegovo tako zvano narodno socialistično revolucijo.

KULTURNI BOJ IZKLIJUCEN

Vsak kulturni boj, ki so si ga narodno socialistični ekstremisti želeli, je torej izključen, če se bere uvod konkordata, ki izjavlja, da so se odnosi Cerkve in države uredili na način, ki zadovoljuje obe stranki, in pa člen 1., ki jamči Cerkvi svobodo izpovedanja in javnega izvrševanja bogoslužja, kakor tudi neodvisno vodstvo in upravo lastnih zadev.

Svobodno zasedanje hierarhičnih mest

Cerkev izpolnjuje vsa prazna mesta hierarhije brez vmešavanja države, le pri imenovanju nadškofov in škofov more izraziti državni namestnik pomisleke splošne politične narave. V tem primeru se postopa tako, kakor določajo že obstoječi deželni konkordati. V tem primeru se mora v Prusiji Cerkve ozirati na te pomisleke, na Bavarskem in v Badenpu pa more Cerkev imenovati tudi tistega škofa, proti kateremu je državna uprava izrazila svoje pomisleke.

REDOVI ČISTO NEOMEJENI

Jako zadovoljiv je konkordat, kar se tiče katoliških redov, ki se smejo v poljubnem številu svobodno ustanovljati in vršiti duhovno pastirstvo ter karitativno delavnost in vzdrževati zasebne šole brez vsake omejitve. Isto velja za premoženjsko stanje in upravo cerkvenih institucij.

Svoboda katoliškega zasebnega šolstva

Izredno važna so jamstva države glede katoliškega šolstva. Posebne konfesionalne šole ostanejo, kjer so in se smejo ustanovljati tudi nove. Država mora ustanoviti državno konfesionalno katoliško šolo, kjer to zahteva izrecno število staršev. Redovi in posebna verska društva pa imajo pravico, da ustanovijo in vodijo zasebne katoliške šole. Na vseh državnih šolah pa se mora vršiti katoliški verski pouk v duhu Cerkve in pod njenim vodstvom.

SVOBODA VERSKEGA IN KULTURNEGA UDELEŽEVANJA DRUŠTEV

Katoliško kulturno življenje je zajamčeno, ako tozadnje organizacije ne posegajo na politično področje države. To se pravi, da bodo popolnoma svobodno delovale vse organizacije tako zvane Katoliške akcije, ki imajo izključno religiozne, kulturne in dobrodelne namene. Imamo pa še katoliške organizacije, ki tičejo posamezne socialne stanove. Te organizacije, kolikor se niso zenačene, bodo polagoma izginile ali pa se na kakšen drug način

včlanile v fašistične državne zveze, recimo delavcev, rokodelcev, trgovcev in tako dalje — če pa bodo ostale samostojne ali kolikor toliko avtonomne (recimo rokodelska društva ali pa katoliške akademске zveze), bodo smele svobodno delovati, če se ne bodo vtikale v državno politiko. Zelo važne je določilo, da država ne bo silila katoliških članov državnih mladinskih organizacij k ničemur, kar ne bi bilo združljivo z verskim in krščanskim prepričanjem in se bo katoliškim članom omogočalo, da redno vršijo svoje cerkvene dolžnosti ob nedeljah in praznikih.

Popolno varstvo narodnih manjšin v verskem pogledu

Zelo se tudi podčrtuje, da je Vatikanu uspelo zagotoviti pravico nemških narodnih manjšin do uporabe materinskega jezika pri verouku, bodisi v cerkvi, bodisi v šolah in v vseh cerkvenih društvi. Obžalovati je, da se Vatikanu pri sklepanju konkordata z Italijo vsled nepremagljivega odpora Mussolinija ni posrečilo na tako konkreten način zaščititi uporabo materinskega jezika narodnih manjšin, kakor se mu je posrečilo v konkordatu s Hitlerjem, kakaj v konkordatu z Italijo je določeno le, da se imajo župnikom v slučaju potrebe v neitalijanskih krajih dodeliti pomočniki, ki razen italijanščine obvladajo tudi jezik domačinov v to svrhu, »da se dušno pastirstvo vrši po predpisih Cerkve v jeziku vernikov« — kar je seveda jako splošna določba, ki jo italijanska oblast lahko obide in jo tudi dejansko na vse načine prezira.

PRISEGA ŠKOFOV

Ker je nemška država dala Cerkvi skoraj popolno svobodo pri imenovanju škofov in duhovščine, morajo škofi priseči državnemu predsedniku ali njegovim namestnikom sledečo prisego zvestobe: »Pred Bogom in na sveta evangelija prisegam in obljubljam, kakor se škofu spodobi, nemški državi zvestobo. Prisegam in obljubljam, da bom ustavno stvorjeno državo spoštoval in skrbel, da jo bo spoštovala moja duhovščina. V tej dolžni skrbi za blagor in korist nemške države bom v izvrševanju svoje duhovske službe skušal preprečiti vsako škodo, ki bi državi grozila.«

Podpis konkordata. Od leve proti desni: prelat Kaas, von Papen, kardinal Pacelli, dr. Guttmann in dr. Klee.

Hitler za enotno državno protestantsko cerkev

Berlin, 23. jul. tg. V zadnji uri pred volitvami v evangelijskih cerkvah, ki bodo jutri po Nemčiji povsod, razen tam, kjer je prišlo samo do ene volivne liste z aktivnim sodelovanjem narodno-socialistične stranke, je državni kancler Hitler posegel v cerkveni volivni boj s tem, da je imel v Bayreutu govor v radiu, katerega so oddajale vse nemške postaje.

Hitler naglašal, da ga pri tem ne vodijo vprašanja vere, dogmatike ali nauka, temveč samo politični motivi. Narodni socializem smatra za svojo dolžnost, da nudi krščanskim cerkvam državno varstvo. Cerkve ne morejo niti sekunde dvomiti, da ne bi bile potrebne državnega varstva, ker morejo vršiti svoje versko misijo samo s takim varstvom. Cerkve so same zahtevale tako varstvo. Zato pa mora država zahtevati od cerkva, da jo podpirajo. One cerkve, ki v tem oziru ne morejo pokazati nabenega pozitivnega uspeha, so za državo brez vrednosti. Odločilno za eksistenčno upravičenost cerkve in države je duševno in telesno zdravje ljudi. Kakor je imelo nekoč krščanstvo in pozneje reformacija gigantični politični vpliv, tako vpliva na usodo cerkva tudi vsak politični ljudski prevrat. Trditve, da je bila samo z delovanjem cerkva premagana nevarnost bolševizma, je neresnična in so jo dejstva ovrgla. Nobena krščanska cerkev ni mogla ustaviti bolševizma. Dolžnost cerkve je, da zavzame svoje stališče k narodnopolitičnemu revolucionarnemu dvigu. To je prvič storila na jasen in nedvoumen način rimska cerkev nasproti fašizmu v lateranskih pogodbah. Sedaj podpisani nemški konkordat je drugi ravno tako jasni korak na tem polju. Državni kancler naglašal potem, da ima srčno željo, da bi mogel tudi z evangelijskimi cerkvami urediti razmerje ravnotako jasno. Prvi pogoj za to je seveda, da bi namesto številnih evangelijskih cerkev, če le mogoče, stopila enotna državna cerkev v čast, ko je treba zbrati vse narodne sile. Država nima nobenega interesa, da bi se pogajala s 25

ali 30 cerkvami. Med evangelijskimi verniki je nastal pokret nemških kristjanov, ki kažejo enotno voljo, da izpolnijo velike naloge sedanega časa, dočim se v nekaterih evangelijskih skupinah večkrat s fanatičnim odporom deluje proti narodni revoluciji. V interesu obnove nemškega naroda želi Hitler, da bi nove cerkvene volitve v svojih rezultatih podpirale narodnosocialistično državno politiko.

Huda avtomobilska nesreča

Samobor, 23. jul. ž. Snoči se je dogodila okoli 7 zvečer na cesti med Brežicami in Samoborom pri vasi Ribnica huda avtomobilska nesreča, pri kateri je zgubil življenje lesni trgovec Haker in je bil hudo ranjen študent Solmajer. Lesni trgovec dr. Franc Jenko iz Ljubljane je nameraval z avtomobilom v Hercegovino po trgovskih poslih. Peljal je s seboj Solmajerja in trgovca z lesom gosp. Hakerja. Poleg teh se je podala na pot tudi njegova hčerka.

Družba je krenila včeraj popoldne iz Ljubljane, v najlepši nadi, da se bo to poslovno potovanje ugodno končalo. Niso slutili, da bo par ur pozneje prišlo do težke katastrofe. Avtomobil je vozil trgovec Haker, ob katerem je sedel g. Solmajer, za njima pa dr. Jenko s hčerko. Avto je drvel z veliko brzino in ko je pri vasi Ribnici hotel g. Haker izogniti se kmečkemu vozu, je zavil preveč na stran, naletel pri tem na kup peska ter na tem pesku izgubil oblast nad krmilom. V trenutku je skočil avtomobil na drugo stran ceste in zadel v obcestni kamen. Hakerja je vrglo z vso silo čez volan iz avtomobila in padel je z glavo na kol ter si prebil lobanjo, da so mu izstopili možgani. Ostal je na mestu mrtve. Tudi g. Solmajerja je vrglo iz avtomobila. Padel je sicer nekoliko bolj srečno, toda tudi on je dobil hude poškodbe na glavi. Dr. Jenko in njegova hčerka sta bila le lažje

Post končal polet okrog sveta

Newyork, 23. julija. AA. Willy Post je pristal na tukajšnjem letališču Floyd Bennett snoči o polnoči. Prispel je na cilj eno ur pred napovedanim časom. Za polet okrog sveta je potreboval 186 ur in 50 minut. S tem je potokel za 22 ur rekord, ki ga je postavil leta 1931 skupaj z letalcem Gattyjem.

Na letališču ga je pozdravilo nad 30.000 ljudi. Mnogi so predrla kordone policije in obkrožala Posta. Bil je popolnoma izčrpan in se je takoj napolnil v Newyork na odpočitek.

Nesreča se je zgodila v Dolnji Ribnici pri Brežicah. Avto je na lahnem ovinku dohitel voziček, ki sta ga peljala dva dečka iz Zagreba. Pri tem, ko je avto zavozil na kup gramoza in skočil nato čez cesto v jarek na desni strani, je počila še pnevmatika. G. Hakerju so sicer takoj poskušali pomagati z obkladki in umetnim dihanjem, vendar je bilo vse zaman. Zdravnik dr. Peček iz Brežic je mogel ugotoviti samo smrt zaradi počene lobanje. Hčerka g. dr. Jenka in mediciner Solmajer, ki ju je tudi vrgel sunez iz avtomobila, nimata težjih poškodb.

G. Haker je bil izvrsten avtomobilist in se je udeleževal tudi avtomobilskih tekem v inozemstvu, kjer je dosegel lepe uspehe.

JUGOSLAVIJA : OLIMPIC

Belgrad, 23. julija. 1. Sinočnja tekma med tukajšnjo Jugoslavijo in prvakom Egipta Olimpicom je končala z 1:0 (0:0) za gošče. Jugoslavija je igrala pod vsako kritiko. Danes zvečer nastopi Olimpic proti BSK.

